

Til PMR
Fra Eksamensseksjonen

Sakstype: Diskusjonssak
Møtedato: 18. september 2019
Notatdato: 02. september 2019
Arkivsaksnummer: 2019/2139
Saksbehandler: Anne Margit Tvenge

Frafall på enkeltemner, innføring av tiltak

Bakgrunn

- Universitetet sentralt har bedt fakultetsledelsen om å innføre strakstiltak for å redusere frafallstallene.
- Det juridiske fakultet har stort frafall på enkeltemner på bachelornivå og mange enkeltemnestudenter som avlegger få eller ingen studiepoeng.
- Rapport for frafallet hentes fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) og regnes ut fra tilbøyelighet til å avlegge studiepoeng; en person som har registrert seg (betalt semesteravgift og registrert seg på minimum ett emne) ett gitt semester, men ikke oppnår et gyldig resultat og får studiepoeng for dette.
- Frafallet på enkeltemner er aller størst blant eksterne. Valgemner ved fakultetet har ikke plassbegrensning og er åpne for alle som fyller forkunnskapskravene. På bachelornivå er det ingen forkunnskapskrav foruten generell studiekompetanse (GSK).
- Det er sentralt å finne en løsning som reduserer problemet med mange eksterne som melder seg opp uten å ta eksamen, uten at vi samtidig mister de eksterne som faktisk tar eksamen. Dette har både økonomisk verdi og er en del av fakultetets samfunnsoppdrag.
- Også blant programstudentene er det mange som ikke avlegger (alle) eksamener de har meldt seg opp til. Fordi emnene er åpne og det ikke er begrensninger på hvor mange emner man kan melde seg til, ser det ut til at mange melder seg til flere emner enn de faktisk planlegger å avlegge.
- Det kan tenkes en rekke ulike måter å håndtere dette på, med ulike virkninger for studenter og ansatte, og ulik belastning av økonomi og administrasjon.

Statistikken

Tall som fremkommer i saken hentes fra DBH og Tableau

Mulige tiltak for å redusere frafallet: hovedalternativer til diskusjon

1. Stenge helt for eksterne bachelorstudenter
2. Innføre forkunnskapskrav
3. Innføre obligatoriske innslag
4. Innføre lokal begrensning om hvor mange emner man kan melde seg til

1. Stenge valgemnene helt for eksterne bachelorstudenter

Tall fra Tableau gir at 60% av enkeltemnestudentene til UiO havner i kategorien 0-studiepoeng. Dette tallet omfatter trekk før trekkfristen, ikke møtt til eksamen, trekk under eksamen, sykdom. For JF er andelen større, opp over 70 %. Fakultetet har hatt en økning i antall enkeltemnestudenter de siste årene, og de siste to årene er studiepoengavleggingen blitt vesentlig forverret ved at denne studentgruppen melder seg opp uten å ta eksamen, og produserer dermed ikke studiepoeng¹.

Ved å stenge helt for eksterne vil frafallstallene forbedres kraftig. Men vi vil samtidig miste den gruppen eksterne studenter som faktisk avlegger eksamen i dag. At denne gruppen utgår vil bidra til en mer enhetlig studentgruppe på valgemner, noe som kan fokusere undervisningen for programstudenter og innreisende studenter, og legge til rette for mindre grupper og mer dialogbasert undervisning. Det har imidlertid også problematiske sider.

Økonomi

Det vil være økonomisk problematisk, da samlet inntekt fra studiepoeng for valgemner nivå BA var 3,3 mill i 2017 og 3,5 mill i 2018. Det er en studiepoengs-produksjon med en inntekt på ca 1,9 mill kr for gruppen andre/eksterne.² Det stilles derfor spørsmål om det er mulig å skulle gjennomføre en stenging uten at inntektsbortfallet kompenseres.

Fakultetets samfunnsoppdrag, evt etter- og videreutdanningstilbud (EVU)

Det er også av samfunnshensyn problematisk å stenge for eksterne. Fakultetet tilbyr en rekke emner til ikke-jurister og ferdige jurister i arbeidslivet, og det er faktisk et stort antall eksterne som avlegger eksamen. Fakultetet har i dag ikke annet EVU-tilbud enn enkeltemneordningen. Valgemnegruppen diskuterte mulighetene for å etablere egne EVU-tilbud. Her kan inntekten pr student på sikt kan bli større enn studiepoenginntekten fra dagens ordning. Det vil imidlertid bli et langt smalere tilbud, og erfaringene fra andre deler av UiO er at dette er svært arbeids- og kostnadskrevende å opprette, og krever mye ressurser både faglig og administrativt. Valgemnegruppen avviste ikke EVU-tilbud generelt, men fremhevet at «opprettelse av slike tilbud bør initieres av fagmiljøer som mener de har et tilbud som er aktuelt for en spesifikk gruppe og som har ønske om og mulighet til å utvikle et skreddersydd opplegg».³ Det er neppe mulig å tenke seg at det å etablere EVU-tilbud er et godt svar på problemstillingen knyttet til frafall.

Privatistadgang

Dersom oppmelding som ekstern enkeltemnestudent skulle bli stengt, vil interesserte ha anledning til å melde seg som privatist. UH-loven § 3-10 (1-4) gjør at privatister ikke kan utestenges dersom de oppfyller opptakskravene. Det er ikke ønsket med en ny privatistordning: dette er svært administrativt ressurskrevende, i tillegg til at privatister ikke tilfører inntekt fordi de kun betaler for de reelle kostnadene ved gjennomføring av eksamen⁴. Dette er derfor ikke et reelt alternativ.

¹ Korrelasjonen mellom å være enkeltemnestudent ved JF og å ikke avlegge studiepoeng er opp mot 0,85 på en skala mellom 0 og 1, hvor 0 er 'helt sikkert avlegge studiepoeng' og 1 er 'helt sikkert ikke avlegge studiepoeng' (NB: ikke modellert med høyde for andre faktorer).

² Dette er kun et anslag, men det gjelder uansett millionbeløp.

³ Lenke til valgemnegruppens rapport, https://www.uio.no/for-ansatte/enhetssider/jus/ledelses-og-utvalgsmoter/pmr/valgemner/dokumenter/valgemner_delrapport-2_120218_godkjent.pdf, se punkt 9.

⁴ Eksamensgebyr for emner på mindre enn 30 stp er på 1800 per eksamen

Tiltaket anses derfor som for dramatisk, det rammer også studenter vi ikke har andre tilbud til, det vil føre til inntektstap og økt administrasjon av privatister, og er dermed ikke en god løsning på frafallsproblematikken.

2. Innføre forkunnskapskrav

Tall for gjennomføring er dårligst på BA-nivå, der kun 39,5% av de oppmeldte enkeltemnestudentene gjennomfører eksamen. Tallene er langt bedre på masternivå (75% av de oppmeldte gjennomfører eksamen), der det er adgangsregulering med forkunnskapskrav om min. 3 års juridiske studier.

Generelle forkunnskapskrav for valgemenene på BA-nivå

Dersom man skulle innført forkunnskapskrav på BA-nivå kunne det settes krav om eksamen i et tidligere juridisk emne, eks et valgemme, ett juroffemne, 1. studieår eller ett juridisk emne på bachelornivå ved annen institusjon. Det må gis unntak for programstudenter på Master i rettsvitenskap, innreisende utvekslingsstudenter og studieprogrammer ved UiO hvor valgemenner inngår.

Tiltaket blir konkret rettet mot den gruppen som har det høyeste frafallet og vil mest sannsynlig gi umiddelbar forbedring i tallene. Samtidig er det en mulighet for at undervisningskvaliteten vil heves, da alle studentene vil ha noe kunnskaper om juridisk metode.

Den samme økonomiske utfordringen som ved å stenge helt for eksterne gjør seg gjeldende også her: Det vil være en reduksjon i studiepoenginntektene, ved at eksterne som ellers ville tatt eksamen, ikke får opptak. Det er imidlertid trolig vanskelig å løse utfordringen med frafallstallene uten noe reduksjon i inntekt, og reduksjonen vil trolig bli mindre her enn ved å stenge helt for eksterne.

Det er imidlertid vanskelig å vite i hvor stor grad dette vil være treffsikkert for å beholde de studenter som har størst sannsynlighet for å gjennomføre eksamen, produsere studiepoeng og dermed gi inntekt. Studentmassen er blandet. Mange av de som i dag tar store emner som for eksempel helserett og arbeidsrett, vil falle utenfor ved innføring av forkunnskapskrav, da de kun er interessert i dette emnet og ingen andre juridiske emner.

Innføring av forkunnskapskrav vil også bety mer administrativt arbeid ved fakultetet. Enkeltemneopptaket på bachelornivå gjøres i dag sentralt, mens enkeltemneopptaket på masternivå med opptakskrav er et lokalt opptak. Ved innføring av forkunnskapskrav må fakultetet arrangere et eget opptak for disse søkerne, dette må følges opp av opptakskonsulent to ganger per år.

Særskilte forkunnskapskrav knyttet til det enkelte emne

Noen av valgemenene er svært populære og er aktuelle for ikke-jurister i forvaltningen (for eksempel arbeidsrett, utlendingsrett, helserett, barnerett), de har mange studenter og mange eksamensmøtte. For slike emner kan det vurderes å ha spesifikke forkunnskapskrav knyttet til f.eks relevant tidligere arbeidserfaring eller relevante studier. Forkunnskapskravene må utarbeides i samråd med faglærer. Dette vil gi en mulighet for de som kun ønsker å ta ett eller få spesifikke juridiske emner og ikke oppfyller generelle forkunnskapskrav innen jus.

De samme problemene med administrasjon og behandling av søkere melder seg her. Dette blir et lokalt opptak, og det vil i tillegg være en type forkunnskapskrav som er vanskeligere og mer tidkrevende å behandle enn avlagte juridiske emner.

Opprette et eget forberedelsesemne som oppfylder forkunnskapskrav for eksterne studenter

Det kan vurderes å opprette et 5 stp metodeemne som tilbys en eller to ganger i året. Et slikt emne kan være åpent, og bestått emne gir adgang til andre valgemner. Introduksjon av dette emnet vil kunne gi en mulighet til de som ikke oppfylder forkunnskapskravene, men som gjerne vil avlegge emnet. Det vil ha en faglig begrunnelse, ved å gi en jevnere studentmasse, og vil kunne skille ut mindre motiverte studenter som kan tenkes å falle fra senere.

Fakultetet har erfaring med introduksjonsundervisning til innreisende studenter og andre eksterne på MA-nivå. Det tilbys et «0-poengskurs» bestående av seminar på 2 timer og noen filmer som er tilgjengelig på semestersiden. Det er mulig at dette kan brukes som utgangspunkt for å bygge videre på.

Et slikt emne kan eksempelvis bygges opp slik:

- Tilbud en eller to ganger i året
- 2x2 forelesninger ved oppstart
- Forhåndsinnspilte videoforelesninger, små frivillige øvingsoppgaver, opplegg for diskusjon i Canvas mellom oppmeldte studenter
- 1 obligatorisk innlevering, G/IG, de som ikke leverer eller ikke får oppgaven godkjent får sin eksamensmelding trukket
- 2x2 oppsummeringsforelesninger før eksamen
- 2 t eksamen med karakterregel B/IB og en sensor

De økonomiske kostnadene ved et slikt emne vil være begrenset. Dersom det kun tilbys en gang i året, vil kostnadene forbundet med undervisning og sensur for 50 studenter være ca 40.000 kr. Dersom 50 studenter består eksamen i et slikt emne vil fakultetet få opp mot 80.000 kr i studiepoenginntekter.

Løsningen gir imidlertid andre utfordringer. For de som kun er interessert i å ta ett spesifikt juridisk emne, for eksempel ikke-jurister som jobber i forvaltningen, arbeidslivsorganisasjoner eller helsevesenet, kan det være en ulempe å måtte ta et forberedende emne i forkant. Det er mulig at noen faller fra pga. dette. Videre er det ikke usannsynlig at det kan bli et høyt antall frafall på et slikt emne, på lik linje med enkeltemnene. Dette gjelder vel særlig dersom det legges opp til en lite ressurskrevende undervisning.

3. Obligatoriske innslag

Obligatoriske arbeidskrav

Frafallstallene kan også bedres ved å innføre obligatoriske arbeidskrav, som for eksempel skriveøvelser.

Dersom obligatorisk arbeidskrav mangler, vil eksamensmeldingen slettes slik at studenten ikke blir talt med inn i gruppen som er registrerte, men som ikke produserer studiepoeng. Antallet enkeltemnestudenter er basert på eksamensoppmeldte semesterregistrerte studenter pr. 15.2./15.10. (da DBH-rapporteringen av registrerte studenter foretas). Enkeltemnestudenter som trekker seg eller blir trukket fra både undervisning og eksamen i alle emner før dette, vil ikke bli regnet med i enkeltemnestudenttallet, men bli rapportert som uplasserte fakultetsløse studenter uten studierett.

Gjennomføringsstatistikken for enkeltemnestudenter vil derfor bli bedre fordi "ikke-reelle" oppmeldinger, altså studenter som ikke aktivt har oppfylt arbeidskrav, blir slettet i både undervisnings- og eksamensmelding senest et par dager før 15.2./15.10. Det vil treffe både eksterne som melder seg opp, og også programstudenter som melder seg opp til mange ulike emner.

Et slikt tiltak kan også ha andre positive virkninger. Det er en skepsis til å innføre obligatoriske elementer uten at det springer ut av faglig-pedagogisk hensyn. Gjennomføring av obligatoriske arbeidskrav kan styrke undervisningskvaliteten, og er godt i tråd med fakultetets satsing på studentaktiv læring. Samtidig unngår man å stenge for dedikerte studenter, noe som kan skje ved stenging for eksterne og ved innføring av forkunnskapskrav. Det er sannsynlig at man her vil beholde de som har reelle planer om å avlegge eksamen. Dette gir også bedre forutsigbarhet ved planlegging av eksamensgjennomføring mtp. antall eksamensplasser, sensorer etc.

Ulempen med et slikt tiltak er ressursene det vil kreve. Økonomisk sett vil innføring av obligatoriske innleveringer gi økte kostnader. Å innføre en obligatorisk skriveøvelse/ innlevering på alle valgemner kan øke kostnadene med opp til 600 000 kr hvert år⁵. Dersom fakultetet får ressurser gjennom CELLS søknad om et SFU, kan dette muligens være egnet til å bygge opp slike obligatoriske arbeidskrav.

Obligatorisk oppmøte første forelesning

Krav om obligatorisk oppmøte første forelesning kan bedre frafallstallene ved at man fjerner «falske oppmeldinger». De som ikke møter mister sin oppmelding til eksamen, og fremkommer dermed ikke i emnegjennomføringsstatistikken. Det gir også et mer realistisk forventet oppmøte til eksamen. Tiltaket er billig, men vil medføre økt administrasjon både hos de vitenskapelige (opprop og registrering) og administrasjonen (innhenting, registrering/sletting, studenthenvendelser, spørsmål om fritak) i en hektisk semesterstart. Det kan tenkes å bli ekstra mye henvendelser om unntak første gang, men kanskje mindre når ordningen blir kjent.

Dette er det minst dramatiske tiltaket. Det kan settes i gang raskt og med små kostnader, med effekt og uten for store negative virkninger for studentene.

4. Innføre en lokal regel om begrensning i hvor mange emner man kan melde seg til

For programstudentene kan det være vanskelig å bestemme seg for valgemner, og mange som melder seg opp til flere emner ved semesterstart og bestemmer seg senere. Studentene oppfordres til å trekke seg fra emner de ikke skal avlegge innen trekkfristen, fordi det er nødvendig å planlegge forventet oppmøte til eksamen. Programstudentene bidrar til emnefrfall også dersom de trekker seg innen fristen fordi de da har vært registrerte på emnet, men ikke produserer poeng. Det er 19% programstudenter som havner i kategorien 0-studiepoeng, et betydelig lavere antall enn de eksterne enkeltemnestudentene hvor opp mot 70% havner i samme kategori.

⁵ Tallet beregnet ut fra eksamensmøtte for alle enkeltmøtte X generell sats for retting av kursoppgaver. For å senke kostnadene kunne det tenkes å bruke studentrettere, men pga spesialiseringen i valgemnene kan det være vanskelig å rekruttere.

Per i dag er det ingenting som begrenser studentene til å melde seg til så mange emner de vil. Det er problematisert mye rundt hvordan dette skulle kunne begrenses, men det finnes ingen umiddelbar enkel løsning på dette i FS/Studentweb.⁶

Et tiltak om begrensnings kan derfor ikke være knyttet til Studentweb/FS, men det kan tenkes å lage en lokal regel om max antall valgemner man kan melde seg til. Det kan håndheves ved at eksamensseksjonen sender ut mail til oppmeldte kandidater med påminnelse om regelen og sletting av eksamensmeldinger.⁷ For at det skal ha effekt på frafallstallene må mailen sendes og eksamensmeldingene slettes før uttrekket fra DBH som er 15.2/15.10.

Slike regler vil begrense studentenes valgmuligheter, og det er vanskelig å vite hvor stor effekt de vil ha på frafallstallene. Hensynet til studentene taler mot en streng begrensnings: noen studenter trenger tid for å bestemme seg for emner, noen skal gjenta emner, og andre ønsker (og klarer) å ta flere. Studentene må altså gis en margin, samtidig som dette kan være et signal om betydningen av at man kun melder seg til fag man faktisk vil ta. Å håndheve regelen vil medføre betydelig mengde administrasjon i form av varsling og sletting av eksamensmeldinger, samt saksbehandle dispensasjonssøknader. Samtidig kan det gi noe større forutsigbarhet på forventet oppmøte til eksamen.

Samlet vurdering

Vurderingen av alternativene blir rammet inn av to faktorer: den klare forventningen fra universitetet sentralt om at dette skal behandles raskt, og fakultetets økonomiske situasjon, der det pågår et arbeid for å redusere utgiftene til undervisning. Innenfor dette er det avgjørende at man ikke rammer studentene som faktisk vil ta eksamen, og at tiltakene er pedagogisk forsvarlige.

På kort sikt fremstår det å innføre oppmøteplikt på første forelesning som et tiltak som kombinerer dette. På noe lenger sikt – særlig dersom fakultetet mottar SFU-midler gjennom søknaden fra CELL – kan innføring av obligatoriske elementer i undervisningen være et godt tiltak som også er undervisningsmessig begrunnet.

PMR inviteres til å diskutere alternativene.

⁶ FS-nettverket har skrevet en oppsummering av problemstillingen knyttet til dette: <https://www.uio.no/foransatte/arbeidsstotte/sta/fs/fs-nettverket/onsker/2017/maks-antall-emner.html>

⁷ Fakultetet har noe erfaring fra lignende typer praksis: Ifm. søknader om tilrettelegging oppdager eksamensseksjonen studenter som er meldt til mange emner og har søkt om tilrettelegging. Disse får mail med informasjon om at de kun får tilrettelegging på inntil 60 stp og at de må velge emner. Håndhevelsen av begrensnings på antall emner vil måtte gjøres på tilsvarende måte.